

Quickscan radicalisering: opvallende uitkomsten

Onderzoek naar de lokale praktijk

In opdracht van de ministeries van VWS en VenJ hebben het Nederlands Jeugdinstituut en Movisie begin 2016 een quickscan uitgevoerd van wat er in de lokale praktijk gedaan wordt om radicalisering richting jihadisme te voorkomen, te signaleren en aan te pakken. Professionals en mensen van zelforganisaties in elf gemeenten hebben een vragenlijst ingevuld en in iedere gemeente zijn groeps gesprekken gevoerd. We zetten de meest opvallende uitkomsten op een rij.

Kennis, vaardigheden, houding

Veel professionals vinden dat zij te weinig weten van radicalisering om er effectief mee om te kunnen gaan. Ze missen naar eigen zeggen:

- **Feitelijke kennis:** kennis van de islam, en van de achtergrond van diverse groepen in de samenleving.
- **Praktische kennis:** wat moet je doen om radicalisering te voorkomen en aan te pakken?
- **Achtergrondkennis:** waar komt radicalisering vandaan, waar hangt het mee samen en wat betekent het?

Bij praktische kennis gaat het niet alleen om weten wat je kunt doen, bijvoorbeeld in de vorm van een interventie of concrete aanpak. Het gaat vooral ook om de vaardigheden en houding die je nodig hebt om in contact te komen (en te blijven) met jongeren die radicaliseren. Dat betekent met hen in gesprek gaan zonder hen te veroordelen, hen het gevoel geven dat je ze serieus neemt, dat ze er mogen zijn en erbij horen.

Handelingsperspectief

Wat kun je doen aan (dreigende) radicalisering? De mensen in dit onderzoek zeggen daarover het volgende. Wanneer je signaleert dat het de verkeerde kant op gaat met een jongere, moet je dat delen met anderen. Om hen te informeren, maar ook om te toetsen of je het wel goed gezien

hebt. Daarom is het belangrijk om vaste afspraken te maken over het delen van informatie.

Verder moet je zorgen dat je contact houdt met de jongere die radicaliseert. Blijf in gesprek, ook met de ouders en anderen in de directe omgeving. En zorg er zo voor dat die jongere niet uit het zicht verdwijnt.

Preventie

Een aantal deelnemers aan dit onderzoek spreekt liever niet over het voorkomen van radicalisering als afzonderlijke doelstelling. Effectieve preventie van radicalisering heeft een breder perspectief. Dat betekent dat je niet alle aandacht op (dreigende) radicalisering moet richten, maar op inclusie: zorg ervoor dat deze jongeren erbij horen en dat ze gezien worden. Je kunt radicalisering het best voorkomen door erop toe te zien dat kinderen zich van jongs af aan opgenomen voelen in de samenleving, en alle vormen van zorgwekkend gedrag goed in de gaten te houden. Dan merk je eerder of het goed gaat met een jongere en kun je zo nodig ingrijpen.

Uitsluiting

De deelnemers aan dit onderzoek benadrukken dat gevoelens van uitsluiting een belangrijke factor vormen in het ontstaan van radicalisering. Instellingen en overheden kunnen hier iets aan doen door vormen van uitsluiting die voor iedereen duidelijk zijn, tegen te gaan.

> Meer weten?

Een uitgebreide rapportage van de quickscan is vanaf 1 september 2016 beschikbaar op de website van het NJi, www.nji.nl/publicaties. Voor meer informatie: Gert van den Berg, 030-230 68 73, g.vandenberg@nji.nl.

Bijvoorbeeld met maatregelen om alle jongeren evenveel kansen te geven op een stageplek of een baan. Maar ook door uitsluiting in het onderwijs en in het publieke domein (op straat) aan te pakken. Dat is in feite werken aan inclusie.

Instrumenten en interventies

Er zijn geen erkende interventies die specifiek gericht zijn op (het voorkomen en aanpakken van) radicalisering. In de praktijk zien we veel verschillende aanpakken, methodieken en interventies. Zoals er niet één enkele weg richting radicalisering is, zo is er ook niet één aanpak die in alle gevallen werkt. In de praktijk wordt er nu vaak een aanpak samengesteld op grond van een concrete situatie en de individuele ontwikkeling van een jongere. Daarbij worden werkzame elementen van interventies op het gebied van inclusie en sociale veiligheid meegenomen. De deelnemers zeggen dat ook elementen bruikbaar zijn uit interventies bij problemen die overeenkomsten vertonen met radicalisering, zoals kindermishandeling, loverboys en delinquentie.

Handvatten

Er is veel behoefte aan praktische handvatten: wat kun je doen in concrete situaties? De deelnemers aan dit onderzoek willen graag op de hoogte zijn van goede voorbeelden, niet alleen van interventies, maar ook van afspraken, protocollen, convenanten enzovoort.

Signaleren

Het is moeilijk om (dreigende) radicalisering te signaleren omdat er niet altijd herkenbare, eenduidige signalen zijn. Professionals en andere betrokkenen moeten daarom alert blijven en contact houden met kwetsbare jongeren die vatbaar kunnen zijn voor radicalisering. Om goed te kunnen signaleren is up-to-date kennis nodig en uitwisseling met andere professionals en het informele circuit. Dat kan het beste wanneer je die mensen kent en er afspraken zijn over het melden van zorgen en het delen van informatie. Deelnemers aan dit onderzoek vinden het een goed idee om in iedere gemeente of regio een vast punt in te richten waar je kunt laten weten dat je bezorgd bent over een of meer jongeren.

Aanpakken

Een effectieve aanpak van radicalisering begint met goede preventie. Uit dit onderzoek komen de volgende elementen naar voren die kenmerkend zijn voor een goede aanpak: een gezins- en systeembenadering; hulp op maat die in een vroeg stadium beschikbaar is; integrale hulp waarbij alle levenssterreinen betrokken zijn (van zorgen voor goede woonruimte tot het krijgen van een stageplaats en hulp bij psychische problemen); interventies gericht op inclusie en participatie. De deelnemers aan het onderzoek benadrukken ook dat het belangrijk is om daadkrachtig en snel op te treden. De politie moet daar een rol in spelen.

Samenwerken

Goede samenwerking is essentieel wanneer je tot een integrale aanpak wilt komen. De deelnemers aan dit onderzoek noemen vier vormen van samenwerking:

- met vrijetijdsorganisaties, zoals sportclubs;
- met de eigen organisaties van bevolkingsgroepen en moskeeën;
- tussen professionals onderling;
- met de gemeente.

Voor goede samenwerking is vertrouwen nodig. Daarvoor heb je tijd nodig en moet je investeren in relaties.

Randvoorwaarden

De deelnemers aan dit onderzoek noemen als belangrijke randvoorwaarden voor een effectieve aanpak van radicalisering:

- voorzieningen voor jongeren;
- deskundigheid bij professionals;
- ondersteunen van samenwerking;
- bevorderen van informatie delen;
- investeren in een integrale benadering van problemen bij risicogroepen.

Wat nog in de weg staat

Uit dit onderzoek komt ook naar voren wat een effectieve aanpak nog in de weg staat. Dat is bijvoorbeeld het ontbreken van een duidelijke en goed uitgedragen visie van het lokale bestuur op zowel inclusie van risicojongeren als radicalisering en het tegengaan daarvan. Zo'n visie helpt bij het tot stand brengen van samenwerking op alle niveaus. Verder blijkt er op verschillende plaatsen nog sprake te zijn van vooroordelen als het gaat om zelforganisaties en initiatieven van bevolkingsgroepen. Bij het voorkomen en aanpakken van radicalisering wordt er te weinig gebruik gemaakt van dit informele circuit.

